

Світлана НОВИЦЬКА
кандидат географічних наук,
доцент кафедри геоєкології та гідрології
ТНПУ ім. В. Гнатюка

Володимир ЦАРИК
асистент кафедри географії та методики її навчання
ТНПУ ім. В. Гнатюка

ПАМ'ЯТНІ МИТТЄВОСТІ ЗАГАЛЬНОЇ ГІДРОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Польові практики – це не тільки закріплення отриманих в аудиторіях знань, набуття певних навичок проведення вимірювання метеорологічних параметрів водойм, це насамперед безпосереднє знайомство з водними об'єктами, їх станом, проблемами, відвідини нових місцевостей. Програма польової практики з гідрології передбачає формування у студентів навичок спостереження за гідрологічними процесами та об'єктами, а також вміння користуватися польовим спорядженням, приборами та інструментами для проведення гідрологічних вимірів.

Загальна гідрологічна практика у студентів групи Гід-23 та Гідск-13 географічного факультету денної форми навчання спеціальності 103 Науки про Землю (Гідрологія) проходила згідно графіку навчального процесу з 26 травня по 20 червня 2025 р. у зв'язку з обставинами воєнного часу в Україні в змішаному форматі. Польову загальну гідрологічну практику проходили студенти, відповідно до списку груп. Загальна гідрологічна практика проводилася у IV семестрі у студентів групи Гід-23 і II семестрі у студентів Гідск-13 впродовж 4 тижнів. Вона включала три основні етапи: рекогносцювання (візуальне вивчення місцевості) місць проведення практики, для ознайомлення з гідрологічними об'єктами (рис.1); на другому етапі проводились ознайомлення з засобами вимірювання і визначення основних гідрологічних характеристик водойм і річок, прийомами здійснення основних польових гідрологічних робіт і спостережень; третій етап – камеральна обробка матеріалів проведених робіт і спостережень та складання звіту з навчальної практики. Студенти вели щоденники практики, у яких вказували всі види польових робіт, методи камеральної обробки матеріалів, основні вимоги інструктажів та настанов керівників практики, сутність здійснених маршрутів. Практика розпочалася з настановчої конференції (підготовчого етапу), яка проходила в змішаному форматі очної та онлайн-зустрічі в системі ZOOM. Студенти були ознайомлені

з програмою практики, інструментами польових гідрологічних досліджень, ведення польового щоденника. Вони пройшли інструктаж з техніки безпеки, були ознайомлені з правилами поведінки в польових умовах, а також з критеріями оцінювання і вимогами щодо складання та оформлення звіту, захисту практики.

Під час першого етапу студенти ознайомлювалися з місцями проходження практики за допомогою картографічних і літературних джерел, презентацій.

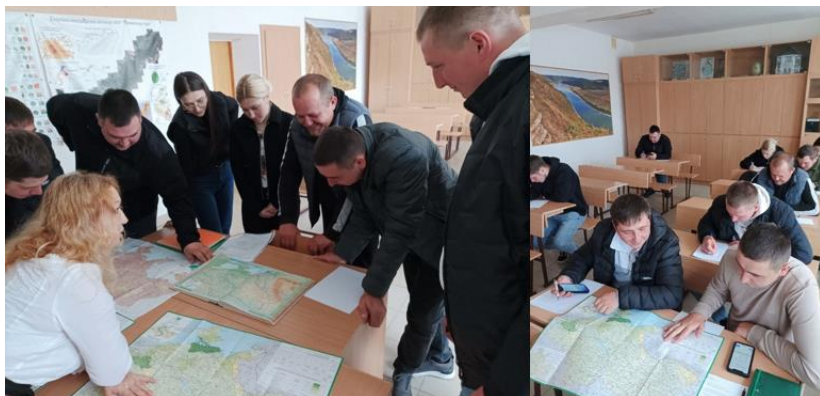

Рис.1. Ознайомлення з місцями проведення практики

Другий польовий етап практики пройшов на маршрутах, затверджених на засіданні кафедри.

Розпочиналась маршрутна частина практики на річці Серет (в межах м. Тернополя і його околиць), де студенти відвідали гідрологічні пам'ятки природи місцевого значення в гідропарку «Сопільче», а також в з притоками Серету потічками Рудка і Довжанка, регіональним ландшафтним парком «Загребелля» водно-болотними угіддями в межах гребного каналу та Чистилівського орнітологічного заказника. На цьому маршруті студенти вимірювали базові параметри річки Серет та її приток (глибина, ширина, швидкість течії, витрати води), також були ознайомлені з гідрологічними пам'ятками природи, місцевими джерелами, де визначали фізичні та органолептичні параметри води (прозорість, запах, смак, тощо) (рис.2). Увага студентів була звернута на наявність зеленоніжних угруповань рослин в межах Тернопільського ставу, ролі ставу у відпочинку і оздоровленні населення, як складової частини РЛП «Загребелля». Також було відмічено важливу роль водно-болотної рослинності у верхів'ї ставу з очищення води та її насичення киснем. Завершувався маршрут у Чистилівському орнітологічному заказнику загальнодержавного значення, в якому збережені природні

умови для відтворення водно-болотних видів птахів.

Наступним пунктом маршруту було місто Яремче, дирекція НПП «Карпатський» – водоспад Пробій на р. Прут – Водоспад «Дівочі сльози» на р. Жонка – Вольєрне господарство (м. Яремче) – г. Говерла (Заросляк) – Екологічна стежка Довбуша – г. Маковиця – природне джерело Яремчанського природоохоронного науково – дослідного відділу. В процесі проходження маршруту студенти були ознайомлені з природою національного парку, його рослинним і тваринним світом, основними гідрологічними об'єктами: р. Прут, водоспад Пробій, р. Жонка, водоспад «Дівочі сльози» та джерело Яремчанського природоохоронного науково – дослідного відділу. Також студенти відвідали екологічні стежки на гору Говерла та Маковиця. Проводили заміри основних параметрів вказаних гідрологічних об'єктів, звернули увагу на якість води карпатських річок і їх відмінностей від подільських.

Рис.2. Виміри базових параметрів джерел і річки Серет

Наступною пунктом маршрутної частини практики було місто Заліщики, зокрема: дирекція НПП «Дністровський каньйон» – гідрологічний пост на р. Дністер – джерело «Хрещатик» – водоспад поблизу с. Звинячин Чернівецької області – річка Джурин в урочищі Червоне – Червоногородський водоспад. Студенти були ознайомлені із основними завданнями, структурою і виконуваними функціями НПП. На місцевій екологічній стежці було представлено унікальні ландшафти Дністровської долини, рідкісні види рослин і тварин НПП (рис.4).

На гідропості Заліщики було продемонстровано визначення основних параметрів річки Дністер (рис.4), а також показані відмітки в пункті спостереження найвищих рівнів води річки.

Далі шлях пролягав до Червоногородського водоспаду на річці Джурин – найбільш відвідувану гідрологічну пам'ятку природи області.

Рис.3. Фото на фоні каньйону та під час відвідин гідрологічного поста м. Заліщики

Рис.4. Перед відвідуванням місцевої екологічної стежки та Червогородського водоспаду

За підсумками практики студентами підготовлено комплексний звіт, в якому описані етапи і маршрути проведеної практики, який ілюстрований графічними, картографічними і фотоматеріалами. інформацією про виконання програми практики, перелік всіх видів робіт, що здійснювались за період практики. Звіт був переданий на електронну пошту керівника практики, а також в паперовому варіанті на кафедру. На підсумковій конференції у форматі круглого столу проведено обговорення результатів та за оцінкою звіту практики (якість оформлення та змістове наповнення), а також результатами захисту і індивідуальної роботи студентів (в т.ч. ведення щоденників практики), всі студенти успішно захистили звіт і отримали позитивні оцінки. Перегляд презентацій та фотоматеріалів навів приємні спогади про перебування студентів у таких унікальних місцях Подільського Подністер'я і Карпат.

Список використаних джерел:

1. Новицька С.Р. Робоча програма з загальної гідрологічної практики. Тернопіль: ТНПУ, 2021, 12 с.
2. Царик Л.П., Царик П.Л., Кузик І. Р., Царик В.Л. Природокористування та охорона природи у басейнах малих річок. Видання доповнене та перероблене. Тернопіль: СМП «Тайп», 2021. 162 с.